

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ
ІНОЗЕМНИХ МОВ
ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ**

Збірник наукових статей

ЛЬВІВ - 2022

УДК 37.041:811
ББК 81.2р.
А 43

*Рекомендовано Вченою радою факультету №5 ІПФПНП ЛьвДУВС
(протокол №6 від 16.11.2022)*

Рецензенти:

Дяк Т.П., доцент кафедри прикладної лінгвістики НУ «Львівська політехніка» кандидат педагогічних наук, доцент

Сидорук І.І., декан факультету №2 ІПФПНП Львівського державного університету внутрішніх справ кандидат юридичних наук

А 43 Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей: Збірник наукових статей / Укладач: І.Ю. Сковронська. Львів: ЛьвДУВС, 2022. 173 с.

До збірника увійшли методичні напрацювання, що стосуються виховання мовної культури як забезпечення лінгвістичної безпеки держави, формування іноомої компетентності правоохоронців України зокрема, та міжкультурної іноомовної компетентності загалом, організації самостійної роботи здобувачів, інноваційних форм та методів навчання мов, психолінгвістичних можливостей людини при вивченні та використанні іноземних мов, здійснення освітнього процесу у сучасних умовах з використанням онлайн-навчання як альтернативної форми традиційного навчання. Закцентовано увагу на викликах та можливостях навчання мов у сучасних умовах, мультикультурному аспекті цієї проблеми.

**УДК 37.041:811
ББК 81.2р.**

© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2022

9. Шпакова Н. Г. Формування мотивів вивчення іноземної мови і позитивного ставлення до предмета у студентів вищих навчальних закладів. Особистість у єдиному освітньому просторі. Конференція 2: Освіта й особистість: нові підходи, сучасна дидактика, інноваційні технології : матеріали V Міжнар. Форуму (07–18 квітня 2014 р., м. Запоріжжя). 2014. Вип. 2 (16). URL: virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp161/shpakova_n.g..pdf (дата звернення: 10.05.2020).

10. Sharhun, T., & Potseluiko, A. (2020). Linguistic and humanitarian competence of future engineers: the philosophical and anthropological aspect. *Human Studies. Series of Pedagogy*, 10/42, 122–134. doi: <https://doi.org/10.24919/24132039.10/42.199852>

Роксолана ЗАПОТІЧНА,

кандидат економічних наук

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У статті розглянуто роль та особливості самостійної роботи здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей як однієї з провідних форм організації процесу навчання іноземних мов у немовному закладі вищої освіти та необхідної професійної складової сучасного фахівця у галузі економіки. Особлива увага приділяється факторам, що підвищують ефективність самостійної роботи як з боку здобувачів вищої освіти, так і з боку науково-педагогічних працівників. У статті наведено зразки завдань для самостійної роботи здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей, які сприяють формуванню знань, їх закріпленню та систематизації на різних етапах вивчення іноземної мови, а також критерії оцінки самостійної роботи. В основу статті покладено навчально-методичні матеріали, а

також наукові розробки вітчизняних та зарубіжних науковців та особистий викладацький досвід автора статті.

Ключові слова: автентичні тексти, активний словник, економічна термінологія, іноземна мова професійного спрямування, самостійна робота, завдання для читання і аудіювання.

ORGANIZATION OF THE INDEPENDENT WORK OF STUDENTS OF ECONOMIC SPECIALTIES IN THE PROCESS OF LEARNING ENGLISH

Abstract. The article examines the role and peculiarities of independent work of students of economic specialties as one of the leading forms of organizing the process of learning foreign languages in a non-linguistic higher education establishments and a necessary professional component of a modern specialist in the field of economics. Particular attention is paid to the factors that increase the effectiveness of independent work both on the part of students and on the part of scientific and pedagogical workers. The article provides examples of tasks for independent work for students of economic specialties, which contribute to the formation of knowledge, their consolidation and systematization at various stages of learning a foreign language, as well as criteria for evaluating independent work. The article is based on educational and methodological materials, as well as scientific researches of Ukrainian and foreign scientists and personal teaching experience of the author of the article.

Key words: authentic texts, active vocabulary, economic terminology, foreign language for professional purposes, independent work, tasks for reading and listening.

Постановка проблеми. У сучасному освітньому процесі самостійна робота набуває нової ролі. Професійне зростання фахівця, у тому числі фахівця у галузі економіки, його затребуваність на ринку праці насамперед залежить від уміння проявити ініціативу, нестандартно вирішувати завдання, від здатності самостійно планувати та приймати рішення. Саме тому самостійна робота здобувачів вищої освіти є однією з найважливіших складових навчального процесу. Самостійна робота здобувачів вищої освіти у процесі вивчення іноземної мови у немовному

закладі вищої освіти є особливою формою самоосвіти. Вона допомагає опанувати іноземну мову як необхідну професійну складову сучасного економіста.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. С. Шевченко та І. Кривонос у своєму дослідженні розробили рекомендації для усунення труднощів під час самостійної роботи, а також для підвищення її продуктивності, до яких віднесли врахування науково-педагогічними працівниками психолого-педагогічні умов організації самостійної роботи, а саме: форм самостійної роботи, через які підвищується вмотивованість навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти; її принципів; завдань і шляхів реалізації професійно-комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти; контроль досягнень з дисципліни слухачів курсу, як реалізацію форм, принципів та завдань самостійної роботи [1].

К. Ярославцева та Д. Смужаниця розглянули ефективність застосування самостійної роботи під час вивчення іноземної мови як в аудиторії, під час занять, так і позааудиторний час. На їхню думку, самостійна робота здобувачів вищої освіти є важливою у сучасних реаліях, зважаючи на те, що вона є складовою частиною системи навчання у закладах вищої освіти. Вона вимагає системного підходу і має бути побудована на єдиній методологічній основі. При організації самостійної роботи у закладі вищої освіти повинні бути чітко визначені зміст та мета самостійної роботи здобувачів вищої освіти, план, організаційно-методичне забезпечення та форми контролю. Науковці роблять висновок про те, що організація самостійної роботи у закладах вищої освіти має постійно вдосконалюватися, і їй потрібно приділяти значно більше уваги, ніж їй відведено сьогодні [2].

С. Заволока розглянула форми організації самостійної роботи з метою активізації пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти у навчальному процесі та здійснила спробу довести, що самостійна робота є невід'ємною частиною іншомовного навчання. У своєму дослідженні С. Заволока також наводить приклади позааудиторних завдань для самостійної роботи здобувачів вищої освіти, що сприяють формуванню навичок роботи з іншомовними фаховими

джерелами інформації (читання, переклад), а також формуванню навичок усного мовлення (говоріння та аудіювання) [3].

І. Сологор та В. Костенко здійснили спроба визначити особливості організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти під час вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням, а також виділили основні етапи самостійної роботи:, а саме 1) підготовчий етап (теоретичне, психологічне, організаційно-методичне і матеріально-технічне забезпечення самостійної роботи); 2) основний етап (безпосереднє виконання навчального завдання, де значну роль відіграють наполегливість, цілеспрямованість, відповідальність); 3) завершальний етап (аналіз ефективності використаних у процесі роботи методів і засобів; застосування контролю та самоконтролю для перевірки й корекції виконаного завдання) [4].

О. Цвид-Гром, О. М. Носенко, В. Резнік, О. Боньковський праналізували поняття самостійної роботи у закладах вищої освіти та висвітлили особливості та форми організації самостійної діяльності здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання у процесі вивчення іноземних мов. Науковці роблять висновок про те, що головне завдання організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти полягає не тільки в оптимізації її окремих видів, але й у створенні умов для підвищення активності, самостійності та відповідальності здобувачів вищої освіти у здійсненні всіх видів навчальної діяльності в умовах дистанційного навчання іноземних мов, активізація самостійної роботи здобувачів вищої освіти передбачає застосування відповідних їхньому рівню освітніх технологій, покликана вирішувати завдання розвитку дослідницьких умінь та творчої активності [5].

Мета статті – розглянути роль та особливості самостійної роботи здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей як однієї з провідних форм організації процесу навчання іноземних мов у немовному закладі вищої освіти та необхідної професійної складової сучасного фахівця у галузі економіки та надати рекомендації щодо ефективного застосування завдань для самостійної роботи.

Виклад основного матеріалу. Розрізняють чотири види мовленнєвої діяльності: два з них утворюють текст – говоріння, письмо, а інші – слухання (аудіювання) і читання – здійснюють сприйняття. Читання і слухання – пасивні види мовленнєвої діяльності, а письмо і говоріння – активні. На практичних заняттях здобувачі вищої освіти займаються активною мовленнєвою діяльністю, у процесі самостійної роботи – пасивною.

Існує кілька класифікацій завдань із самостійної роботи здобувачів вищої освіти: – навчальні завдання, при яких викладач пропонує здобувачам вищої освіти завдання та пояснює, як їх виконувати; тренувальні завдання – здобувачі виконують за зразком; пошукові завдання – здобувачі виконують самостійно.

Основна увага у статті приділяється таким видам самостійної роботи здобувачів вищої освіти як розвиток навичок слухання та читання. Це, головним чином пов'язано з тим, що впродовж аудиторного заняття не можливо виділити достатньо для перегляду фільмів чи прочитання наукових статей.

Перед наведенням прикладів вправ для самостійної роботи вважаємо, що потрібно встановити певні вимоги, яким повинні відповідати такі завдання. На нашу думку, основною вимогою до змісту матеріалів для слухання є інформативність та монотематичність. Також аудіо- та/або відеоматеріали повинні бути простішими, ніж тексти, що пропонуються для читання, адже велика кількість незнайомих слів та граматичних конструкцій може призвести до того, що здобувачі вищої освіти зовсім не зрозуміють почутого. Доречним вважаємо використання відеоматеріалів – фільмів, проте складність у їхньому використанні полягає в тому, що не завжди можна знайти фільм, який би повністю відповідав темам, що вивчаються.

Стосовно проблеми подолання мовних труднощів під час самостійного читання, погоджуючись з думкою Т. Токаревої вважаємо, що здобувачів вищої освіти потрібно цілеспрямовано навчати прийомам ознайомлювального читання, до яких вони часто звертаються на рідній мові. Під час ознайомлювального читання не потрібне повне та точне розуміння прочитаного. Необхідно навчити

здобувачів виокремлювати в тексті основний зміст; ділити інформацію на важливу та другорядну; розуміти загальний логічний план викладу, тобто встановити смислові зв'язки між частинами тексту; об'єднати окремі факти у смислове ціле. Здобувачі можуть не зрозуміти змісту кількох речень, однак, це не завадить розумінню тексту в цілому, виокремленню потрібної інформації, адже під час самостійного читання немає кому виправити ці помилки [6].

Як відомо, у методиці викладання іноземної мови тексти поділяють на навчальні, адаптовані та автентичні. Одним з найважливіших засобів підвищення якості підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти та невід'ємною частиною навчальної діяльності є вміння працювати з автентичними текстами. Погоджуючись з думкою Гаврилюк Н. та Манжос Е. вважаємо, що здобувачам вищої освіти економічних спеціальностей варто працювати з такими типами автентичних текстів:

- наукові економічні тексти (монографії, наукові статті, анотації, рецензії);
- тексти професійної економічної діяльності (професійна ділова переписка, документи, презентації тощо);
- навчальні економічні тексти (створені з метою фіксації «старого» суспільно значущого наукового і професійного знання в певний часовий період з метою навчання майбутніх фахівців); тексти непрофесійної економічної діяльності (газетно-журнальні статті на економічні теми для непрофесіоналів) [7].

Окрім того, читання автентичних текстів є не лише одним із засобів формування мовленнєвої компетенції здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей, а й сприяє розвитку навичок роботи з сучасними економічними джерелами, наприклад он-лайн джерелами.

Успішність реалізації навчання читання автентичних текстів залежить від правильно підібраних вправ та завдань, послідовності їх застосування на різних етапах навчальної діяльності. Завдання можуть бути представлені у вигляді питань за прочитаним матеріалом, виділення у прочитаному нової або раніше відомої інформації, висловлення власної думки щодо прочитаного, виявлення функціональних особливостей мовних одиниць, мовного аналізу тексту.

Далі представимо приклади завдань для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)», які ми розробили для здобувачів вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Інституту управління, психології та безпеки Львівського державного університету внутрішніх справ. Завдання спрямовані на розвиток навичок слухання та читання і об'єднані у вісім тем: «Economic Growth» (Економічне зростання), «Money» (Гроші), «Crises» (Кризи), «Taxes» (Податки), «Multinational Banks and Corporations» (Транснаціональні банки і корпорації), «Debt» (Борг), «Contemporary Challenges Facing the World Economy» (Актуальні проблеми світового господарства), «Economic Crime» (Економічна злочинність) (таблиця 1).

Таблиця 1. Приклади завдання для самостійної роботи для здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей

TOPIC	READING	LISTENING
Economic Growth	Read the article by Robert M. Solow «A Contribution to the Theory of Economic Growth». As you encounter unfamiliar words or phrases, practice using context clues to determine their meaning.	Watch CNA's program «Insight» (episode «China: Rise of an Asian Giant»). How the country became the world's «economic miracle»? What caused China's economic growth? What is the current growth rate of China?
Money	Read the article by Mieczysław Dobija «Abstract Nature of Money and the Modern Equation of Exchange». What is the only proper money creating process according to the author?	Watch the film «Slumdog millionaire» (2008). What would you do if you won a large sum of money? Would you invest it? How much money would you have to win to be happy?
Crises	Read the article by Jan Babecký	Watch the documentary «The Last

	et al. «Banking, Debt, and Currency Crises. Early Warning Indicators for Developed Countries». As you encounter unfamiliar words or phrases, practice using context clues to determine their meaning.	Days of Lehman Brothers» (2009). What caused Lehman Brothers collapse? How did Lehman Brothers affect the economy? What did Lehman Brothers do wrong?
Taxes	Read the article by Martha Lagace «The Height Tax, and Other New Ways to Think about Taxation». What are some problems with the current tax policy that concern you the most? Should tall people pay higher taxes than the rest of us?	Watch the film «Shawshank redemption» (1994). Which tax advice the protagonist Andy gives to the head guard? Did it provide a tax shelter for Captain Hadley's inheritance? Which type of tax is gift tax?
Multinational banks and corporations	Read the article by Fahri Murshudli and Roksolana Zapotichna «Multinational Banking in the Times of Coronavirus Outbreak: Trends and Challenges». As you encounter unfamiliar words or phrases, practice using context clues to determine their meaning.	Watch the film «The Founder» (2016) about the creation of the McDonald's fast-food restaurant chain. Which startup lessons have you learned from watching this film?
Debt	Read the article by Nobel-winning economist Paul Krugman «Financing vs.	Watch the documentary «In Debt We Trust: America Before the Bubble Bursts» (2006). How

	Forgiving a Debt Overhang». As you encounter unfamiliar words or phrases, practice using context clues to determine their meaning.	corporations benefit from our debt? Has the film convinced you to work hard to get out of debt?
Contemporary challenges facing the world economy	Read the article by Coimbatore Prahalad and Stuart L. Hart «The Fortune at the Bottom of the Pyramid». As you encounter unfamiliar words or phrases, practice using context clues to determine their meaning.	Watch the film «Parasite» (2019). What does this film tell us about economic inequality and wealth gap? Who, or which family, or which social class, is the «parasite», and which is the «host»?
Economic crime	Read the article by Klaus Gründler, Niklas Potrafke «Corruption and Economic Growth: New Empirical Evidence». How can corruption be measured? Does corruption grease or sand the wheels of growth? Does corruption hinder investment?	Watch the film «The Wolf of Wall Street» (2013). Tell your groupmates about Jordan Belfort and his involvement in a white collar penny stock scheme. What lessons can white-collar practitioners learn from the film?

Висновки. Окрім практичних занять, важливою формою навчального процесу є самостійна робота здобувачів вищої освіти, яка передбачає орієнтацію на активні методи опанування знань, розвиток творчих здібностей здобувачів вищої освіти, оволодіння навичками самонавчання та самоосвіти. Самостійна робота здобувачів вищої освіти під час вивчення іноземної мови є особливою формою самоосвіти. Вона має багатофункціональний характер і допомагає опанувати іноземну мову як необхідну професійну складову сучасного

спеціаліста, сприяє формуванню навичок автономного набуття знань та розвитку інформаційної культури.

Список використаних джерел:

1. Шевченко С.П., Кривонос І.А. 2019. Самостійна робота у немовному закладі вищої освіти під час вивчення іноземної мови. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»: Проблеми освіти: збірник наукових праць; Випуск 93. С.58-74.
2. Ярославцева К. В., Смужаниця Д. І. 2014. Самостійна робота студента в процесі вивчення іноземної мови. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота». Випуск 30. С. 196-198.
3. Заволока С.І. 2017. Аспекти організації самостійної роботи студентів ВНЗ з іноземної мови (французької). Збірник наукових праць «Педагогічні науки». Том 1 № 75. С. 118-121.
4. Сологор І.М., Костенко В.Г. 2019. Особливості організації самостійної роботи студентів при вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням. Збірник статей IV Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогки вищої школи». С. 393-396.
5. Цвид-Гром О.П., Носенко М.М., Резнік В.Г., Боньковський О.А. 2017. Організація самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання іноземних мов у закладах вищої освіти. Збірник наукових праць «Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки». № 30. С. 236-251.
6. Токарева Т. С. 2018. Організація самостійної роботи учнів при вивченні німецької мови. Наукові записки ЦДПУ. Серія: Філологічні науки Вип. 165. С. 578-585.
7. Гаврилук Н. М. Манжос Е. О. 2016. Методична автентичність у навчанні перекладу студентів економічних спеціальностей Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки. Вип. 73(1). С. 82-86.